

TARTALOM

ELŐSZÓ	15
--------------	----

1. RÉSZ – 1526–1606

HADTÖRTÉNET

Magyarországi tükrökben (1957–1962)	17
OSZMÁN HÓDÍTÁSOK: I. Szülejmán hadjáratai, 1521–1566	20
BELGRÁDTÓL BERZENCÉIG: Oszmán-török hadjáratok, 1521–1566	22
TÖRÖK ELŐRENYOMULÁS A DÉLVIDÉKEN:	
<i>A magyar–horvát déli végvárrendszer összeomlása, 1521–1543</i>	24
SORSFORDULÓ MOHÁCSNÁL: <i>Az 1526. évi hadjárat</i>	26
KÉT TŰZ KÖZÖTT: <i>Az 1527. évi belháború</i>	28
* <i>Az 1528. évi belháború</i>	30
* <i>Az 1529. évi oszmán hadjárat és belháború</i>	32
FOLYTATÓDÓ BELHARCOK – SZÜLEJMÁN VISSZATÉRÉSE: <i>Az 1530. és 1531. évi belháború</i>	34
* <i>Az 1532. évi hadjárat</i>	36
* <i>Az 1533–1537. évi belháború</i>	38
A VÁRADI BÉKÉTŐL BUDA ELESTÉIG: <i>Az 1538–1540. évi belháború</i>	40
* <i>Az 1541. és 1542. évi hadjáratok</i>	42
OSZMÁN TÉRNYERÉS ÉS A NYÍRBÁTORI EGYZEMÉNY: <i>Az 1543. évi hadjárat</i>	44
* <i>Az 1544–1549 közötti hadjáratok</i>	46
FRÁTER GYÖRGY SIKEREI ÉS BUKÁSA: <i>Az 1550. évi hadjárat</i>	48
* <i>Az 1551. évi hadjárat</i>	50
ÚJABB OSZMÁN HÓDÍTÁSOK, EGER HELYTÁLLÁSA: <i>Az 1552. évi hadjárat</i>	52
AZ ELSŐ HABSBERG-SIKEREK: <i>Az 1555. évi hadjárat</i>	54
* <i>Az 1556. évi hadjárat</i>	56
TÖRÉKENY BÉKÉK ÉS ÚJ TÖRÖK HÓDÍTÁSOK: <i>Az 1562. és 1564. évi hadjáratok</i>	58
* <i>Az 1565. évi hadjárat</i>	60
* <i>Az 1566. és 1567. évi hadjáratok</i>	62
HATÁR MENTI „KIS HÁBORÚK”: <i>A háborús békeévek, 1568–1590</i>	64
CSATÁROZÁSOK A HORVÁT–SZLAVÓN HATÁRVIDÉKEN:	
<i>Harcok Sziszek és Bihács térségében, 1591–1592</i>	66
SORSFORDÍTÓ VÁROSTROMOK ÉS ÜTKÖZETEK: <i>A tizenöt éves háború, 1591–1606</i>	68
KIÚJULÓ HABSBERG–OSZMÁN ELLENTÉT: <i>Az 1593. évi hadjárat</i>	70
GYŐR ÉS EGER ELESTE, ERDÉLYI HADI SIKEREK: <i>Az 1594. évi hadjáratok</i>	72
* <i>Az 1595. évi hadjárat</i>	74
* <i>Az 1596. évi hadjárat</i>	76
CSATÁK SOROZATÁTÓL A BÉKETÁRGYALÁSOK FELÉ: <i>Az 1597. évi hadjárat</i>	78
* <i>Az 1598. évi hadjárat</i>	80
* <i>Az 1599. évi hadjárat</i>	82
KANIZSA ELESTE, KÍSÉRLETEK BUDA VISSZAFoglalására: <i>Az 1600. évi hadjárat</i>	84
* <i>Az 1601. évi hadjárat</i>	86
* <i>Az 1602. és 1603. évi hadjáratok</i>	88
BOCSKAI ÉS A HAJDÚK – TÖBBSZÖRÖS CÉL ÉRDEKÉBEN: <i>Az 1604. évi hadjárat és a Bocskai-felkelés</i>	90
A FEJEDELMi CÍMTŐL A ZSIVATOROKI BÉKÉIG: <i>Az 1605. évi hadjárat és a Bocskai-felkelés</i>	92

POLGÁRI, KATONAI, EGYHÁZI IGAZGATÁS

POLGÁRI IGAZGATÁS

EGY KÖZÉPHATALOM UTOLSÓ ÉVE: <i>A Magyar Királyság 1526-ban</i>	96
SOKSZÍNŰ ÁLLAMEGYÜTTES: <i>A Habsburg Monarchia Közép-Európában, 1556</i>	98
MAGYAR KIRÁLYSÁG, HÓDOLTSÁG ÉS ERDÉLY: <i>A három részre szakadt ország 1590-ben</i>	100
NÉGYFRONTOS KÜZDELEM HÁROM KONTINENSEN: <i>Az Oszmán Birodalom terjeszkedése, 1520–1574</i> ...	102
VILÁJETEK, SZANDZSÁKOK, NÁHIJÉK: <i>Az oszmán-török közigazgatás a 16. század végén</i>	104
ÚJ MAGYAR ÁLLAM SZÜLETIK: <i>A keleti Magyar Királyság, 1541–1571</i>	106
A SPEYERI EGYEZMÉNY KÖVETKEZMÉNYEI: <i>Az Erdélyi Fejedelemség, 1571–1593</i>	108
EGYESÜLŐ DÉLI TARTOMÁNYOK: <i>Horvátország és Szlavónia a 16. században</i>	110
ERDÉLY FEJEDELME A LENGYEL TRÓNON: <i>Báthory István országai, 1576–1586</i>	112
KÜZDELEM A SZABADSÁGJOGOKÉRT: <i>Székegy felkelés 1562-ben</i>	114

KATONAI IGAZGATÁS

A HÓDÍTÓK HATÁRVÉDELME: <i>Az oszmán-török várrendszer, 1526–1568</i>	116
VÉGVIDÉKI GENERÁLISOK A VÉDELLEM ÉLÉN: <i>A török elleni védelmi rendszer, 1590</i>	118

EGYHÁZI IGAZGATÁS

A VALLÁSOS MŰVELTSÉG EGYIK VIRÁGKORA: <i>A magyar és horvát egyházigazgatás a 16. század elején</i>	120
A KATOLIKUS INTÉZMÉNYRENDSZER PUSZTULÁSA: <i>A magyar és horvát egyházigazgatás a 16. század végén</i>	122
EGYHÁZI URADALMAK ERDÉLYBEN: <i>Az erdélyi püspökség és káptalan birtokai a 16. század közepén</i>	124
OBSZERVÁNS FERENCESEK VÉGVESZÉLYBEN: <i>A magyarországi Legszentebb Üdvözítőről nevezett (szalvatoriánus) ferences rendtartomány kolostorai, 1533</i>	126
JEZSUITÁK NAGYSZOMBATTÓL GYULAFEHÉRVÁRIG: <i>A 16. század folyamán létrejött jezsuita rendházak</i>	128
LUTHER HITELVEINEK TERJEDÉSE: <i>Az evangélikus egyház és igazgatása a 16. század végéig</i>	130
A HELVÉT HITVALLÁS TÉRNYERÉSE: <i>A református egyház egyházigazgatása a 16. század végén</i>	132
AZ ÚJRAKERESZTELKEDŐK ÚTJA: <i>Anabaptisták a 16–18. században</i>	134
ÁTALAKULÓ REFORMÁCIÓ: <i>A Tiszáninneneni Református Egyházkerület a 16–17. század fordulóján</i>	136
UNITÁRIUSOK, SZOMBATOSOK: <i>Szentháromság-tagadók Erdélyben, 16–17. század</i>	138

GAZDASÁG

A LEGGAZDAGABB MAGYAR NAGYÚR: <i>Szapolyai János birtokai 1526-ban</i>	142
URADALMAK ENYINGTÓL DEBRECENIG: <i>Török Bálint birtokai 1541-ben</i>	144
ÁTALAKULÓ BIRTOKRENDSZER: <i>Magyarország legnagyobb birtokosai a 16. század közepén</i>	146
KÖRKÉP ZALA VÁRMEGYÉRŐL: <i>Zala vármegye birtokviszonyai, 1579</i>	148
GAZDAG BÁNYÁK ORSZÁGSZERTÉ: <i>A magyarországi és erdélyi nemesfém-bányavidékek a 16. század második felében</i>	150
KÖZÉP-EURÓPA ÉLÉSKAMRÁJA: <i>A magyar marhaexport és a külkereskedelem a 16. században</i>	151
A FEJEDELMI HATALOM BÁZISAI: <i>Kincstári uradalmak és jövedelmek Erdélyben és a Partiumban, 16. század második fele</i>	152
A „FEHÉR ARANY” BÁNYÁSZATA ÉS KERESKEDELME: <i>Sóbányák, sókamarak, sóraktárak a 16–17. században</i>	154

KULTÚRA, OKTATÁS, DEMOGRÁFIA, ETNIKUM, FELEKEZET

FELEKEZETI OKTATÁS: <i>Középfokú (és felsőfokú) iskolák a 16. században</i>	158
A NEMZETISÉGIK TÉRNYERÉSÉNEK KEZDETEI: <i>A Kárpát-medence etnikai képe a 16–17. század fordulóján</i>	160
VALLÁSI SOKSZÍNŰSÉG: <i>A Kárpát-medence felekezeti képe a 16. század végén</i>	162
KISEBBSÉGBEN A HŐDÍTŐK: <i>Muszlím hitű polgári lakosság a hódoltságban</i>	163
EURÓPA VALLÁSI KÉPE PORTUGÁLIÁTÓL SVÉDORSZÁGIG: <i>Nyugat- és Közép-Európa felekezeti viszonyai a 16. század végén</i>	164
MAGYAR DIÁKOK KÜLFÖLDI EGYETEMEKEN: <i>A magyarországi és erdélyi peregrináció (egyetemjárás) célállomásai, 16–18. század</i>	166
A NYOMTATÁS ELSŐ VIRÁGKORA: <i>Magyarországi és erdélyi nyomdák a 16. században</i>	168
EGYHÁZI GYŰLÉSEK: <i>Zsinatok és szóbeli hitviták a 16. században</i>	169
NEMZETI KINCSENK KALANDJAI: <i>A Szent Korona útjai: 1551, 1563, 1572, 1583, 1608</i>	170

2. RÉSZ – 1606–1711

EURÓPA 1606-BAN	174
-----------------------	-----

HADTÖRTÉNET

BETHLEN GÁBOR VILLÁMGYORS KATONAI SIKEREI: <i>Bethlen Gábor 1619. évi hadjárata</i>	178
A FEJEDELEM HARCAI: <i>Bethlen Gábor 1620. évi hadjárata</i>	180
VÁRATLAN ÉRSEKÚJVÁRI SIKER: <i>Bethlen Gábor 1621. évi hadjárata</i>	181
TÖRÖK TÁMOGATÁS ÉS A BÉCSI BÉKE: <i>Bethlen Gábor 1623. évi hadjárata</i>	182
BÉKEKÖTÉSEK, VESZTESÉGEK: <i>Bethlen Gábor 1626. évi hadjárata</i>	184
ÚJABB FEJEDELMi HADMŰVELETEK A KIRÁLYSÁGBAN: I. Rákóczi György 1644. évi hadjárata	186
SZÖVETSÉGBEN A SVÉDEKKEL ÉS A FRANCIÁKKAL: I. Rákóczi György 1645. évi hadjárata	188
LENGYELORSZÁG ELLEN: II. Rákóczi György lengyel hadjárata 1. 1657. január – június 14.	190
VARSÓTÓL ERDÉLYIG – TÁMADÁSOK, VESZTESÉGEK:	
II. Rákóczi György lengyel hadjárata 2. 1657. június 15. – július 31.	191
A FÉNYES PORTA BÜNTETŐ HADJÁRATA: <i>Erdély, 1658–1659</i>	192
TÖRÖK SIKEREK, VÁLTOZÓ FEJEDELMEK: <i>Erdély, 1660–1662</i>	193
ÚJABB TÖRÖK HÓDÍTÁSOK – ÉRSEKÚJVÁR ELESTE: <i>Az 1663. évi hadjárat</i>	194
* <i>Az 1664. évi hadjárat</i>	195
THÖKÖLY IMRE SZÍNRE LÉP: <i>A korai kuruc mozgalom és Thököly Imre hadjáratai, 1672–1685</i>	196
NEMZETKÖZI SZÖVETSÉG AZ OSMÁNOK ELLEN: <i>A felszabadító háború, 1683–1699</i>	198
BÉCS OSTROMÁTÓL THÖKÖLY ELFOGÁSÁIG: <i>Az 1683. évi hadjárat</i>	200
* <i>Az 1685. évi hadjárat</i>	201
BUDA VISSZAVÉTELE – KERESZTÉNY KATONAI SIKEREK: <i>Az 1686. évi hadjárat</i>	202
HABSBURG-GYŐZELMEK: <i>Az 1688. évi hadjárat</i>	204
* <i>Az 1687. évi hadjárat</i> * <i>Az 1689. évi hadjárat</i>	205
A NAGYVEZÍR ELLENTÁMADÁSA: <i>Az 1690. évi hadjárat</i>	206
SAVOYAI EUGÉN ZENTAI SIKERE ÉS A KARLÓCAI BÉKE: <i>Az 1697. évi hadjárat</i>	207
II. RÁKÓCZI FERENC ÉS A KURUCOK: <i>A Rákóczi-szabadságharc, 1703–1711</i>	208
RÁC- ÉS KURUCJÁRÁSOK IDEJE: <i>Az 1703. évi hadműveletek</i>	210
* <i>Az 1704. január–áprilisi hadműveletek</i>	212
* <i>Az 1704. május–decemberi hadműveletek</i>	214
SIKEREK ÉS KUDARCOK MINDKÉT OLDALON: <i>Az 1705. január–júniusi hadműveletek</i>	216
* <i>Az 1705. július–decemberi hadműveletek</i>	218
* <i>Az 1706. évi hadműveletek</i>	220
AZ ÓNODI TRÓNFOSTÁSTÓL A TRENCSÉNI VERESÉGIG: <i>Az 1707. évi hadműveletek</i>	222
* <i>Az 1708. évi hadműveletek</i>	223
ÚT A SZATMÁRI EGYEZSÉGIG: <i>Az 1709. évi hadműveletek</i>	224
* <i>Az 1710. és 1711. évi hadműveletek</i>	225

POLGÁRI, KATONAI, EGYHÁZI IGAZGATÁS

POLGÁRI IGAZGATÁS

MAGYARORSZÁG KÖZIGAZGATÁSA: <i>A három részre szakadt ország 1650 körül</i>	228
ADÓZÁS ÉS VÁRMEGYÉK A MEGSZÁLLT TERÜLETEKEN: <i>Hódoltság vármegyék a 17. században</i>	230
A HAJDÚK HELYZETÉNEK RENDEZÉSE ÉS KIVÁLTSÁGAIK:	
<i>Hajdúvárosok és hajdútelepek a 17. században</i>	232
ERDÉLY ARANYKORA: <i>Az Erdélyi Fejedelemség, 1613–1658</i>	234
VÁRAD ELESTE UTÁN: <i>Az Erdélyi Fejedelemség, 1660–1690</i>	236

DALMÁCIA VÁLTOZÓ NÉPESSÉGE ÉS HATÁRVONALA: <i>Dalmácia a 16–18. században</i>	238
KAZÁK, KÁDIK, VILÁJETEK: <i>A török hódoltság közigazgatása, 1606–1683</i>	240
A HABSURG-ZÁLOGURADALMAK HELYZETE: <i>A nyugat-magyarországi osztrák zálogbirtokok, 1440–1647</i>	242
EGYESÜLŐ HORVÁT–SZLAVÓN TERÜLETEK: <i>Horvátország és Szlavónia a 17. században</i>	244
REFORMOK AZ OSMÁN VILÁGBIRODALOMBAN: <i>Az Oszmán Birodalom 1680-ban</i>	246
MAGYARORSZÁG A 18. SZÁZAD ELEJÉN: <i>A Magyar Királyság közigazgatása, 1703</i>	248
A KURUC KÖZIGAZGATÁS: <i>Rákóczi állama, 1703–1711</i>	250

KATONAI IGAZGATÁS

VÁRAK TÖRÖK KÉZEN: <i>A hódoltság oszmán várai a 17. században (a Duna–Dráva-vonaltól északra)</i>	252
A KIRÁLYSÁG HATÁRVÉDELME: <i>A török elleni védelmi rendszer, 1650</i>	254
FŐKAPITÁNYSÁGOK A 17. SZÁZAD MÁSODIK FELÉBEN: <i>A török elleni védelmi rendszer, 1670</i>	256
A NYUGAT-DUNÁNTÚL HATÁRVÉDELME: <i>A Kanizsával szembeni végvidéki főkapitányság várai és a Muraköz védelmi rendszere, 1664</i>	258
II. RÁKÓCZI FERENC FŐKAPITÁNYSÁGAI: <i>Kuruc katonai igazgatás, 1706</i>	260

EGYHÁZI IGAZGATÁS

A KÁPTALANOK: <i>Működő székes- és társaskáptalanok a 17. században</i>	262
A KATOLIKUS EGYHÁZ ANYAGI HELYZETE: <i>Világi papoknak és egyházi testületeknek adományozott apáti és préposti címek és javadalmak a 17. században</i>	263
AZ ORSZÁG ELSŐ EGYHÁZMEGYÉJE: <i>Az Esztergomi Főegyházmegye 1647–1648-ban</i>	264
AZ EGRY PÜSPÖKSÉG: <i>Az Egri Egyházmegye 1699-ben</i>	266
A HÓDOLTSÁGI MISSZIÓS PÜSPÖKSÉG: <i>A belgrádi katolikus missziós püspökség a 17. század derekán</i>	267
EGYHÁZKERÜLETEK AZ EVANGÉLIKUSOKNÁL: <i>Evangélikus egyházkerület a 17. század közepén</i>	268
HÓDOLTSÁGI REFORMÁTUSOK: <i>Az Alsó-dunamelléki Református Egyházkerület a 17. század közepén</i> ...	269
REFORMÁTUSOK A TISZÁNTÚLON: <i>A Tiszántúli Református Egyházkerület a 17. században</i>	270
AZ IPEKI PÁTRIÁRKA PÜSPÖKSÉGEI: <i>Az ipeki ortodox patriarkátus a 17. század közepén (1640–1655)</i> ...	272
BETELEPÜLŐK ÉS ELVÁNDORLÓK A DÉL-DUNÁNTÚLON: <i>Baranya vármegye felekezeti képe az 1680-as években</i>	274

GAZDASÁG

POZSONYTÓL ZÁGRÁBIG ÉS KASSÁIG: <i>Szabad királyi városok a 16–17. században</i>	278
MAGYARORSZÁG LEGGAZDAGABB FÓURAI: <i>A legnagyobb birtokosok a 17. század közepén</i>	280
BIRTOKÉPÍTÉS ÉS BORKERESKEDÉS: <i>A Rákóczi-birtokok és a borkereskedelem a 17. században</i>	282
FEJEDelmi BIRTOKPOLITIKA: <i>Az Erdélyi Fejedelemség gazdasága a 17. század közepén</i>	284
KIHÍVÁSOK IDEJE: <i>Az Erdélyi Fejedelemség gazdasága az Apafi-korban, 1661–1690</i>	286
CIVITASOK ÉS TAXÁS MEZŐVÁROSOK: <i>Az erdélyi országgyűlésen részt vevő városok a 17. század közepén</i>	288
POSTÓ, PUSKA, SALÉTRUM – A KURUC HADIGAZDÁLKODÁS: <i>A Rákóczi-szabadságharc hadiipara</i>	290

KULTÚRA, OKTATÁS, DEMOGRÁFIA, ETNIKUM, FELEKEZET

A PÁLOS REND MISSZIÓI: <i>A pálos szerzetesrend a 17. században</i>	294
OKTATÁSI KÖRKÉP: <i>Felső- és középfokú iskolák a 17. században</i>	295
ELHÚZÓDÓ FELEKEZETKÉPZŐDÉS: <i>Zsinatok és szóbeli hitviták a 17. században</i>	296
NÉGY NAGYVÁROS A KIRÁLYSÁGBAN: <i>Győr belvárosa a 17. században</i>	298
* <i>Pozsony belvárosa a 17. században</i>	299
* <i>Sopron a 17. században</i>	300
* <i>Kassa a 17. század végén</i>	301
A HÓDOLTSÁG KÖZPONTJAI: <i>Buda a 17. században</i>	302
* <i>Pécs a 17. században</i>	303
* <i>Eger a 17. században</i>	303

A FEJEDELMI FŐVÁROS, A KINCSES VÁROS ÉS ERDÉLY KAPUJA: <i>Gyulafehérvár a 17. században</i>	304
* <i>Kolozsvár belvárosa a 17. században</i>	305
* <i>Várad a 17. század közepén (rekonstrukció)</i>	305
KATOLIKUS INTÉZMÉNYEK VARASDTÓL CSÍKSZEREDÁIG: <i>Ferences kolostorok és rendházak, 1680</i>	306
* <i>A Pázmány Péter halálakor (1637) fennálló szerzetesi intézmények (a Szávától északra)</i>	307
* <i>A folytonos működésű egyházi intézmények a 16–17. század fordulóján</i>	308
SZERBEK, HORVÁTOK, RUTÉNOK, ROMÁNOK: <i>A Kárpát-medence etnikai képe a 17. század végén</i>	310
REKATOLIZÁCIÓ ÉS FELEKEZETI VISZONYOK: <i>A Kárpát-medence felekezeti képe 1670 körül</i>	312
HAZAI KÖNYVKIADÁS: <i>Nyomdák Magyarországon és Erdélyben a 17. században</i>	314
HABÁN TELEPESEK: <i>Hutteriták (habánok) a 17. században</i>	315
PERBE FOGOTT PROTESTÁNSOK: <i>A pozsonyi törvényszék elé idézett protestáns prédikátorok szolgálati helyei, 1674</i>	316
A VALLÁSÜGYI RENDEZÉS: <i>A protestáns vallásgyakorlat szabályozása, az 1681. évi XXVI. tc.</i>	318
JEZSUITA TERJESZKEDÉS: <i>A Jézus Társasága intézményi bővülése, 1685–1703</i>	319
ORTODOX JELENLÉT: <i>Szerb kolostorok a 17. században</i>	320
KOLOSTORHÁLÓZAT: <i>Az 1683 és 1700 között létrejött szerzetesi intézmények</i>	321
MEDRESZÉK, FÜRDŐK, KEGYHELYEK: <i>Oszmán kultúra a hódoltságban</i>	322
A SZENT KORONA ORSZÁGJÁRÁSAI: <i>A Szent Korona útjai, 1619–1622</i>	324
* <i>A Szent Korona Sopronban, 1625 és 1681</i>	325
* <i>A Szent Korona menekítése Győrbe és visszavitele Pozsonyba, 1645–1646</i>	325
A MAGYAR KORONA A CSÁSZÁRVÁROSBAN: <i>A Szent Korona Bécsbe menekítése, majd visszavitele Pozsonyba, 1663–1664</i>	326
* <i>A Szent Korona útjai, 1683 és 1687</i>	327
* <i>A Szent Korona a Rákóczi-szabadságharc alatt, 1703–1712</i>	327
FELSZÁMOLT VÉGVÁRAK: <i>Várrombolások Magyarországon a 18. század elején</i>	328
KÉPJEGYZÉK	331